

Kalendrid ja teadus

Targu Talita püüab ikka anda head nõu, kuidas aeda harida. Kasutame selleks oma ala asjatundjate abi.

Tänases numbris avaldame lugejakirja “Jätaks ikka ebateaduse ära!”, mille autor Tiit Kuresilma väidab, et Maria ja Matthias K. Thuni külvikalendrit avaldades levitab Targu Talita ebateadust.

Meie lugejad peavad külvikalendrist kõvasti lugu. Kui selle ilmumine mingil põhjusel edasi lükkub, puhkeb pahameeletorm. Mitu inimest on palunud ka, et lisaksime kalendrisse tähtkujud, kuid me pole seda siiski vajalikuks pidanud.

Külvikalender jõuab meie ni valmis kujul, meie seda välja ei mõtle ega lisa sinna oma-poolseid soovitusi. Kui aga keegi on meilt selle kohta lisanõu küsinud, oleme ikka öelnud, et enne külvikalendrisse vaatamist jälgige seda, milline on ilm ning kas teie taim saab piisavalt vett ja toitaineid. Ka taimekahjurite ja -haiguste kohta jagame soovitusi pea igas numbris.

Targu Talitas ilmub ka Maavalla kalender, millesse me suhtume natuke teisiti kui külvikalendrisse, kuigi ka see pole ehk puhas teadus. Kuid Maavalla kalender aitab heita pilku meie minevikku. Leiame, et igapäevale tuleb kasuks vahel mõtiskleda, miks meie esivanemad ühel või teisel päeval ühte või teist asja tegid või ei teinud. Miks näiteks oli mõnel päeval keelatud metsast oksakestki murda?

Siinkohal aga väike üleskutse. Kui keegi on jälginud külvikalendri mõju ja selle kohta ülestähendusi teinud, kirjutage meile! Kui keegi tahab külvikalendrit kiita või laita ja oskab oma väidete toetuseks ka fakte tuua, kirjutage samuti!

VIVIKA VESKI

LUGEJA KÜSIB

REPRO

Kui salatilehtedel on vesised laigud

Minu imestuseks tekkisid salatilehtedele kollakad laigud. Mõnel taimel oli näha ka vesiseid laike. Sellised lehed närbuvad ja kipuvad mädanema. Millest see tuleb ja kuidas kahjustust ära hoida?

Vastab
VÄINO PALLUM

Kahjustuse tekkele ja süvenemisele aitavad kaasa liiga madal temperatuur, selle järsud muutused, valgusevaegus sombustel päevadel ning kasvuhuone halb õhustus. Samuti saastunud kasvupinnas ja desinfitseerimata aiatarvikud.

Antud juhul on tõenäoliselt tegu kahe haigusega – salati-ebajahukaste ja hahkhallitusega. Mõlemad seenhaigused tükivad salatit kimbutama varakevadel.

Ebahahukaste laigud ilmnevad esmalt välimiste lehtede ülaküljel. Need on kahvatukollased, ebakorrapärased (nurgelised) ja hägusa piirdega. Kõige kindlam ebajahukaste eristamise tunnus on patogeeni õrn võrkjas valkjashall eoskirme lehtede alaküljel kollakate laikude vastas. See moodustub vaid küllaldaselt niiske õhu korral. Haiguse süvenedes kollakad lehtelaigud pruunistuvad, lehed kolletuvad ja kuivavad järk-järgult.

Salati-ebajahukaste sagedane kaaslane on hahkhallitus või mingi bakterriios. Sel juhul lähevad lehed mädanema.

Salati-ebajahukastet tekitab seen *Bremia lactucae* võib rünnata salatit juba idulehtede faasis. Nakatunud idulehed on mõnikord vaid veidi kollakad, aga ilma laikudeta. Patogeeni eoskirme moodustub lehekestel hilja

või üldse mitte. Kuid kirme tekkimisel võib see olla lehtede mõlemal küljel. Erandjuhtudel võivad haigustunnused ilmnedu vaid salati lehevarte alaosa kerge pruunistumisena. Tabandunud taimed on tervetest veidi väiksemad.

Ebahahukastesse nakatub salat niiske õhu ja samal ajal 4–5tunnise märgoleku korral, kui kasvumajas on halb õhustus, madal või järskude kõikumistega temperatuur ning vähene valgus.

Hahkhallituse nakkust näitavad maapinnalähedaste lehtede vesised laigud, mistõttu lehed närbuvad ja lähevad peagi mädanema. Mädanik levib ka taime juurekaelale. Seal moodustub patogeeni (*Botrytis* sp.) kohev tolmav hallituskirm. Kõrge temperatuuri korral eoskirmet ei teki, esineb vaid kuivmädanik. Haiguse arengut soodustavad lisaks liigniiskusele ja valgusepuudusele ka mulla lämmastiku liig ning kaltsiumivaegus.

Kõrvaldage haigestunud lehed, kuid juurekaelamädanikuga taimed võtke koos mullapalliga ning hävitage. Pritsige salatit korduvalt põldosjateega. Kastke ja pritsige taimi ainult hommikutundidel. Kastmisel vältige vee sattumist lehtede vahele ja õhustage kasvumaja korrapäraselt.

Taime juurekael ja lehtede alumine osa ei tohi olla mullaga kaetud. Taimede seis ei või olla liiga tihe. Kasutage piisavalt kaaliumi ja kaltsiumi ning hoiduge liigse lämmastikväetise andmisest. Vahetage sagedasti kasvupinnast, sest mõlema haiguse esmaseks nakkusallikaks on haigusidude ja taimejäänustega saastunud kasvupinnas ning desinfitseerimata aiainventar (kastid, istikupotid jm).